
Kvælstof og marginaludvaskningen

Seniorrådgiver Gitte Blicher-Mathiesen

Gødningsforbrug reguleres af N-kvote

- › Hver afgrøde har en gødningsnorm
- › Før 1998 udgjorde denne norm den økonomiske optimal norm.
- › Den økonomisk optimale norm er beregnet på udbyttedata fra Landsforsøgene
- › En bedrifts N-kvote er summen af hver afgrødes gødningsnorm

Normreduktion indført i 1999 med VMPII

	1998	1999	2000	2014	2015
	(1.000 tons N)				
Økonomisk optimal norm	390	408	412	439	442
Reduceret N-kvote		350	350	369	362
Reduktion øko.optimal norm og reduceret N-kvote		12,5	11,2	15,9	18,1

Fra 2009 loft over lands N-kvote

Korrigeres for afgrødefordeling og det dyrkede areal

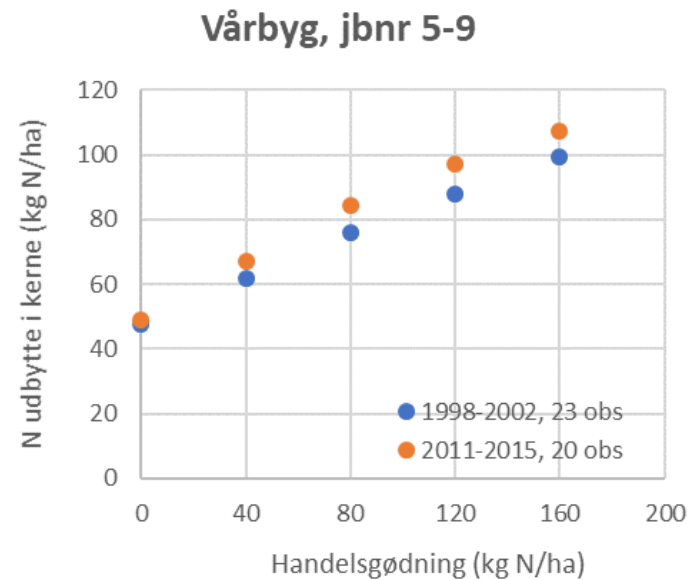
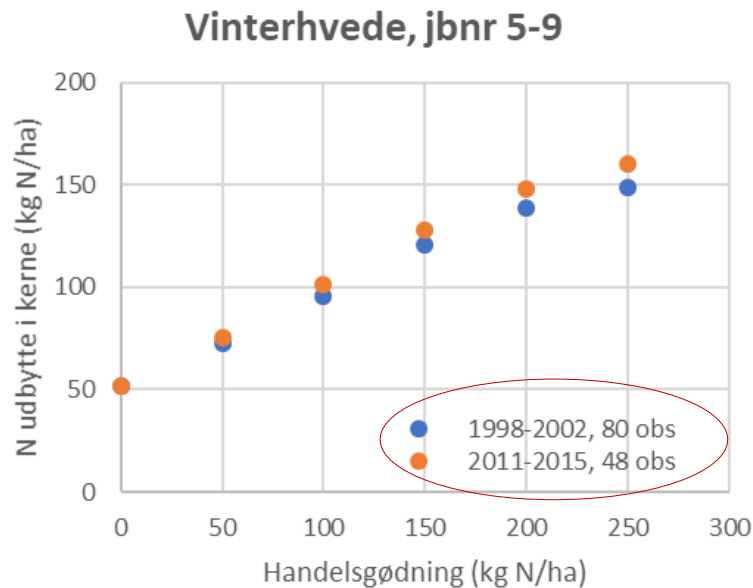
Øget normreduktion: Mindre brak, højere udbytter mv.

Tilbagerulning af normreduktionen

Scenarie og prognose beregnet i 2015

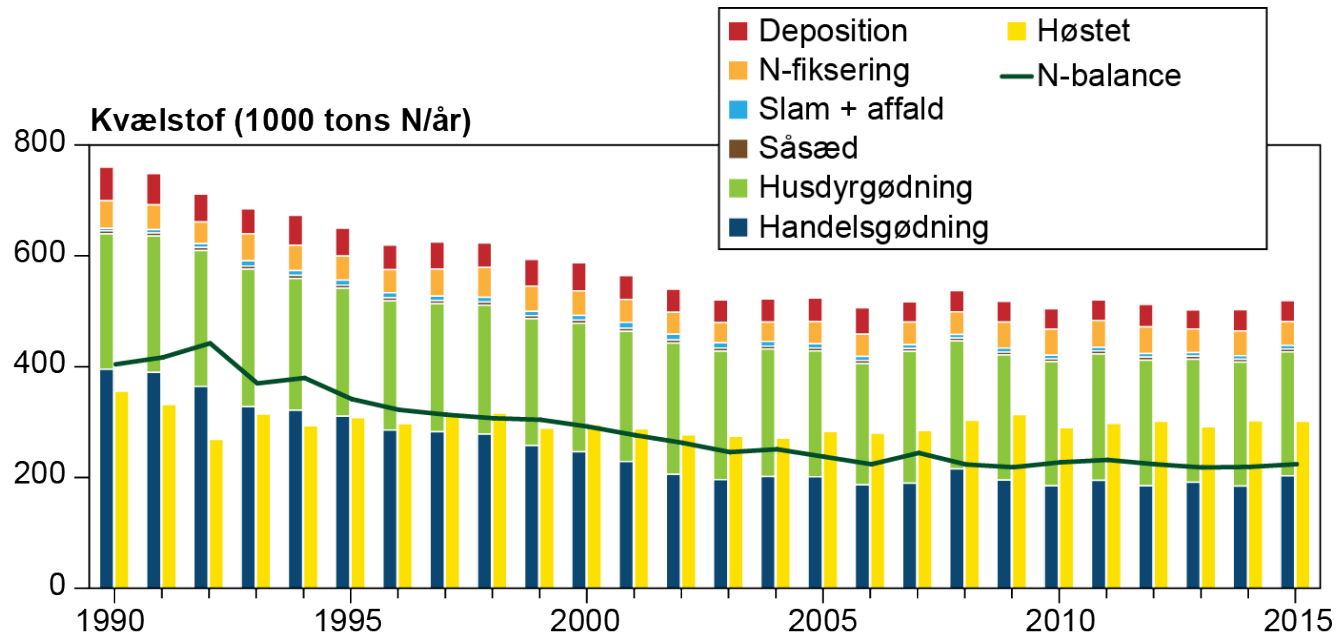
- > Øget gødningsforbrug 69.500 t N.
- > Øget udvaskning 12.500 t N.
- > Marginaludvaskning 1/5 – rundet op fra 18 pct.

- > Beregning gennemført med regnemodellen NLES4 og landsdækkende dyrkningsdata for 2011

Øget N optagelse i korn i det sidste årti

De to korntyper optager 7-9 kg N/ha mere ved tildelt handelsgødning over 150 kg N/ha

N markoverskuddet væsentlig mindre i det sidste årti

Ændring 2003-2015

Forbrug af handelsgødning på samme niveau

Husdyrgødning faldet ca. 10.000 t N

Udbytter steget 10.000-25.000 t N

Større høst bl.a. udfaset braklægning

To centrale begreber men helt forskellig information

Udvasket kvælstof ift. total tilført N til markerne

Den samlede udvasket mængde ift. samlet tilført

Marginaludvaskningen

Ændring i udvaskning ved øget tilført kvælstof

Ser på en ændring

Udvasket andel af tilført kvælstof

Udvasket for hele landet i 2011 udgør 165.000 t N – ved gennemsnitlig udbytter
Beregnet med regnemodellen NLES4

Tilført N i 2011 udgør 530.000 t N

Udvasket ift. til tilført N udgør $(165/530)*100 = 31$ pct.

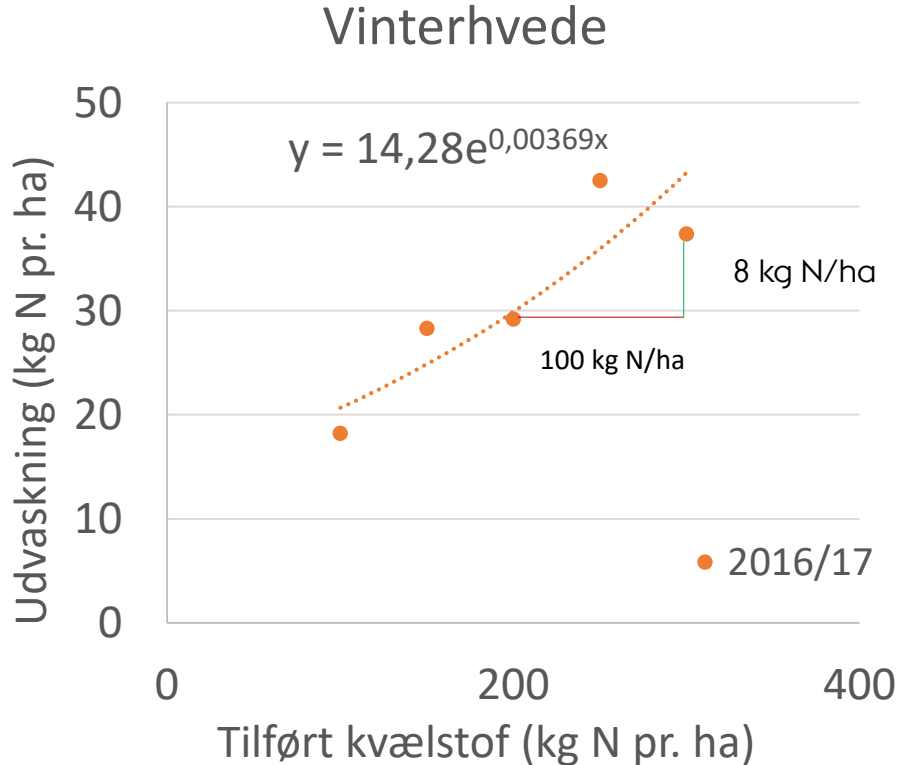
Hvor bliver det øvrige tilført N af i 2011:

	(1.000 t N)	(pct.af tilført N)
Udvasket	165	31 pct.
N-Udbytter	297	56 pct.
Denitrifikation	33	6 pct.
Ammoniakfordampning	17	3 pct.
Puljecændringer og rest	18	3 pct.

Marginaludvaskning

Øget udvaskning ift. forskel i tilført gødning

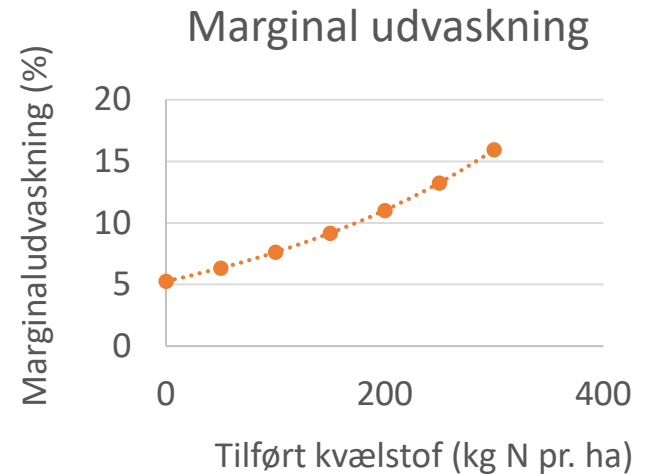

Marginal udvaskning.:

37-29 udvasket (kg N/ha)

300-200 handelsgødning (kg N/ha)

$8/100 = 0,08 = 8$ pct.

Marginaludvaskning i AU's rådgivning siden 1998

Tabel 1. Anvendt marginaludvaskning i faglig vurdering og evaluering af VMPII samt i midtvejsevaluering af VMPIII.

Område	Anvendt marginaludvaskning (%)	Beregningsmetode	Data grundlag	Reference
1: Vandmiljøplan II – faglig vurdering	26 (25-27)	Udvaskningsmodel, (Simmelsgaard, 1991)	LOOP data og hele landet 1996	Iversen et al. (1998)
2: VMPII - midtvejsevaluering	25	NLES1	LOOP data 1998/99	Grant et al. (2000)
3: Genberegning af VMPI og II*	29 (27-34)	NLES2	LOOP data 1998/99	Grant (2002)
4: Slutevaluering af VMPII	33	NLES3 samt Petersen og Djurhuus (2003)	LOOP data 1998/99	Grant et al., (2003) Blicher-Mathiesen et al. (2003)
5: Mitvejsevaluering af VMPIII	33		LOOP data 1998/99	Waagepetersen et al. (2008)

*Højere marginaludvaskning pga. af et højere udvaskningsniveau og mere vinternedbør

Marginaludvaskning i fokus med landbrugspakken

- > Hertil blev marginaludvaskningen specifik beregnet med regnemodellen, NLES4
- > I perioden 2008-2015 har marginaludvaskningen været anvendt i myndighedsarbejde til isolerede specifikke opgaver.
- > Bl.a. i ændret i brug af husdyrgødning f.eks. effekt af at afbrænde fiberfraktionen af husdyrgødningen. Og i effektvurdering af husdyrgodkendelser.

Flere efterafgrøder i det seneste årti

	2002	2003	2015	2016
Areal (1.000 ha)				
Dyrket	2.691	2.685	2.675	2.674
Efterafgrøder	126	112	428	389
Vinterkorn, Vinterraps, græs m.v.	1.912	2.023	1.909	1.815
Vindue for stor udvaskning				
<u>Uden ny efterårsbevoksning</u>	653	549	338	470
Pct. af dyrket	24	20	13	18

Senere jordbearbejdning fra efteråret 2011, 1. nov. på ler og 1. feb. på sand

Vindue for udvaskning om efteråret er mindre.

Spildkorn og senere jordbearbejdning giver lavere udvaskning

Sammendrag

- › N markbalancen er blevet 10.000-25.000 t N mindre det sidste årti
- › N udvaskning udgør ca. 31 pct. af tilført kvælstof
- › Marginaludvaskning er øget udvaskning ved mere gødning
- › Kornafgrøder optager kvælstof bedre nu end for ti år siden
- › Flere efterafgrøder og senere jordbearbejdning, giver mindre udvaskning
- › Øget N-høst, flere efterafgrøder og senere jordbearbejdning giver mindre kvælstof til udvaskning ved samme tildeling af handelsgødning.
- › Derfor er marginaludvaskningen mindre nu end for 10 år siden